

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. Д-Р АЛБЕНА КЕРЕКОВСКА, Д.М.

член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-403 от 09.07.2018г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна

Относно: Защита на дисертационен труд на тема *„Рехабилитационни грижи и качество на живот при пациенти, преживели мозъчен инсулт“* по процедура за придобиване на образователната и научна степен **“Доктор”** от асистент **Николай Светославов Недев** – Зам.-директор на Медицинския колеж към Медицински университет - Варна, в област на висшето образование *„7. Здравеопазване и спорт“*, професионално направление *„7.4. Обществено здравеопазване“*, по **научната специалност „Управление на общественото здраве“**.

Със заповед № Р-109-467 от 20.07.2018г. на Ректора на Медицински университет “Проф. д-р П. Стоянов” – Варна съм избрана за Председател на Научното жури и определена да изготвя становище по процедурата.

Кратки биографични данни

Николай Недев придобива образователно-квалификационна степен “бакалавър” по специалността „Кинезитерапия“ в Русенския университет „Ангел Кънчев“ през 2005г., след което последователно надгражда своето образование и квалификации с три магистърски програми. През 2007г. той придобива ОКС „магистър“ по специалността „Здравен мениджмънт“, а през 2016г. по специалност „Рехабилитация, морелечение, уелнес и спа“ в Медицински университет – Варна. През 2018г. кандидатът придобива трета магистърска степен по Кинезитерапия към НСА „Васил Левски“ – София.

Трудовия си стаж започва като кинезитерапевт през 2005 година в Първа градска болница в гр. Русе. В периода 2006г. – 2009г. той работи като управител на център за красота в гр. Варна.

Академичната си кариера стартира през 2009г. като асистент в УНС „Рехабилитатор“ към Медицински колеж – Варна, а в периода 2013г. - 2015г. е и ръководител на учебния сектор. През м. Юни 2015г. асистент Недев е назначен за Зам.-директор на Медицинския колеж.

Проведените курсове за продължаващо обучение и краткосрочни специализации, в областта на кинезитерапията и мениджмънта допълнително допринасят за формирането му като много добре подготвен специалист и компетентен и модерно мислещ мениджър.

През 2016г. асистент Недев е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка с тема на дисертационен труд *„Рехабилитационни грижи и качество на живот на пациенти, преживели мозъчен инсулт“* в научната област *„Управление на общественото здраве“*.

Той участва в преподаването на дисциплините „Кинезитерапия“, „Мануално-мускулно тестване“, „Кинезиология“, „Патокинезиология“ и „Лечебен масаж“ на студентите от специалност “Рехабилитатор” в Медицински университет - Варна. Участва в работни групи по програмни акредитации на специалностите от Медицински колеж – Варна.

Асистент Недев има публикации в периодични научни издания, както и участия в научни форуми.

Проектната му дейност се изразява в участието му като академичен наставник по проект „Студентски практики“ към МОН и координатор по програма „Еразъм+“ за Медицински колеж - Варна.

Член е на Асоциацията на физиотерапевтите в Р България (АФБ), на Колежанския съвет на Медицински колеж - Варна, програмните съвети на специалностите „Рехабилитатор“ и магистърска програма „Рехабилитация, морелечение, уелнес и СПА“.

Докторантът има дългогодишен практически опит и отлична професионална подготовка в областта на кинезитерапията. Придобива квалификация в сферата на здравния и рехабилитационен мениджмънт, както и съществен организационен и управленски опит – като управител на център за красота; курсов ръководител; ръководител на УНС „Рехабилитатор“, член на Колежанския съвет и Зам.-директор на Медицински колеж – Варна.

Има добра чуждоезикова подготовка - владее и използва в професионалната си дейност английски език.

Актуалност и значимост на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд обхваща много актуален и значим за страната медицински и социален проблем – качество и ефективност на рехабилитационните грижи за инсултно-болни пациенти и подобряване на тяхното функционално възстановяване и качество на живот. Налице е огромен потенциал за реална практическа приложимост на резултатите.

Дисертационният труд съдържа анализ на световния опит и сравнение с практиката в България, извеждане на примери за добри практики, нови идеи и подходи, които могат да бъдат изключително полезни както за изследователите в тази област, така и за развитие на рехабилитационната практика и грижи при пациенти, преживели мозъчен инсулт.

Значимостта нараства съществено с възможностите за внедряване на модел за предоставяне на рехабилитационни грижи в домашни условия при преживели мозъчен инсулт, като ефективен начин за оптимизиране на рехабилитационните грижи и подобряване на възможностите за функционално възстановяване и качеството на живот при тези пациенти.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 183 стандартни страници (включително 15 страници приложения). Структурата му е логично конструирана и включва въведение, седем глави, библиография и приложения: Първа глава: Рехабилитационни грижи и качество на живот при пациенти, преживели мозъчен инсулт. Световен опит и национални възможности; Втора глава: Цел, задачи, хипотези, материал, методи и инструменти на изследването; Трета глава: Резултати от проведеното изследване и обсъждане; Четвърта глава: Изводи; Пета глава: Заключение; Шеста глава: Приноси на научния труд; Седма глава: Препоръки, както и Библиография и 9 приложения.

Научната разработка и нейните резултати са богато онагледени с 31 таблици и 40 фигури.

Библиографията съдържа 222 литературни източници, надлежно посочени в изложението, от които 30 на кирилица и 192 на латиница. Преобладават съвременни източници от последните 5 години, което е показателно за много добрата литературна осведоменост и актуална информираност на автора.

Цел, задачи, хипотези

Целта на настоящия труд е ясно и точно формулирана: «Да се анализират предлаганите от здравната система възможности за рехабилитация на пациенти, преживели мозъчен инсулт и се разкрият възможностите за подобряване на тяхното качество на живот». Тя е

обоснована от задълбочения преглед на литературата, практическия опит на автора и идентифицираните нерешени проблеми.

Изведени са шест основни задачи, логически последователни и обхващащи в пълнота поставения проблем.

Изследвани са три работни хипотези, които са ясно формулирани и съответстват на поставените задачи.

Материал, методи, инструментариум

Методологията е подбрана адекватно и е представена прецизно. Дизайнът на проучването и използваните изследователски методи са напълно адекватни на поставените задачи. Изследваната извадка е достатъчна по обем и подбрана при съобразяване на включващите и изключващи критерии за участие. Използвани са документално-съдържателен анализ; социологическо анкетно проучване със собствен инструментариум и валидиран за България генеричен въпросник за оценка на качеството на живот (WHOQOL-BREF); специфичен тест (Brunnstrom test) за оценка на функционалност на засегнатите крайници при хемипареза и двигателните възможности на болния. Приложен е богат набор от статистически методи, подбрани удачно съобразно дизайна на проучването и търсените зависимости. Всичко това гарантира надеждност на резултатите от собственото проучване и коректно извеждане на изводи от научната разработка, което е много добър атестат за изследователските възможности на дисертанта.

Заслужава да се подчертае личното участие на докторанта в набирането на първичната информация - провеждане на анкетното проучване и функционалното изследване.

Резултати от собственото проучване

Резултатите от собственото проучване и тяхното обсъждане са изчерпателно представени в няколко части и са добре структурирани според поставените задачи и формулираните хипотези.

Първата част, отнасяща се до рехабилитационни грижи и осведоменост на пациентите относно рехабилитацията, разкрива добра информираност на пациентите, преобладаващо ползване на рехабилитация в болнично заведение с кратка (7-дневна) продължителност, регламентирана в клиничните пътеки; желание за получаване на продължителни рехабилитационни грижи в дома. Потвърдена е хипотезата, че наличните възможности за провеждане на рехабилитация не отговарят на потребностите на пациентите, преживели мозъчен инсулт.

Резултатите, отнасящи се до оценка на качеството на живот на пациентите, преживели мозъчен инсулт, и сравнението с други изследвания разкриват по-ниско качество на живот при изследваните пациенти, доближаващо се до това на пациенти от други изследвания, при които не е провеждана рехабилитация или не са им предоставени необходимите здравни грижи, съответстващи на индивидуалните им потребности. Потвърждава се хипотезата, че недостатъчните рехабилитационни грижи водят до ниско качество на живот на тези пациенти.

Резултатите от проведените анализи за надеждност на въпросника WHOQOL-BREF и вътрешната корелация между отделните области, както и сравнението с резултатите на другите автори, потвърждават високата надеждност на използвания за целите на изследването инструментариум.

Резултатите от оценката на функционалното възстановяване на пациентите чрез Brunnstrom тест за хемипареза и сравняването им с резултатите на други автори разкриват по-ниска двигателна активност на пациентите от изследването дори и след проведената рехабилитация в сравнение с пациентите с преживян мозъчен инсулт от други извадки, при които е била проведена рехабилитация, което потвърждава хипотезата, че качеството на

проведената рехабилитация при пациентите, включени в изследването на докторанта, е ниско.

Обобщените резултати от проучването водят до заключението, че пациенти, преживели мозъчен инсулт, които са получили навременни и продължителни рехабилитационни грижи имат качество на живот значително по-високо от останалите.

Достойнство на научната разработка с голям потенциал за практическа приложимост е предложеният от дисертанта модел за предоставяне на дългосрочни рехабилитационни грижи в домашни условия от мултидисциплинарен екип, който да осигури достъпни възстановителни възможности, да намали неравнопоставеността в достъпа до рехабилитационни грижи и подобри качеството на живот при пациентите, преживели мозъчен инсулт.

Изводи и приноси на дисертационния труд

Изводите (общо 6 на брой) са ясно формулирани, следват поставените изследователски задачи и логически произтичат от получените резултати.

Трудът има значими теоретико-познавателни и практико-приложни приноси с преобладаващо оригинален характер.

За първи път у нас е направен систематичен анализ на успешните практики за рехабилитационна грижа за пациенти, прекарвали мозъчен инсулт в световен мащаб. За пръв път е изследвано и оценено качеството на живот на пациенти, преживели мозъчен инсулт, чрез валидиран за България инструментариум - WHOQOL-BREF-26 ITM. За пръв път е изследвана степента да двигателната възможност на хемипаретичната страна сред пациенти, преживели мозъчен инсулт и преминали през ТЕЛК „Св. Марина“, чрез специфичния тест за оценка на функционалност „Brunnstrom“.

Проучено е отношението на пациентите, преживели мозъчен инсулт, към настоящите възможности за рехабилитация, както и мнението им за продължителност и място на провеждане на възстановителните грижи.

Съществено достойнство на труда са приносите с практико-приложен характер, сред които е предложеният индивидуален подход за осигуряване на необходимите комплексни рехабилитационни и здравни дейности на пациенти, преживели мозъчен инсулт, в домашни условия от мултидисциплинарен екип. Оригинален принос има разработеният от автора модел за персонализиране на изнесена в дома рехабилитационна грижа на пациенти, преживели мозъчен инсулт, с цел предоставяне и проследяване на цялостния успех на рехабилитацията им.

Изведени са препоръки в посока изграждане и функциониране на регистър на инсултите; въвеждане на стандарти за подобряване на мениджмънта и рехабилитацията на инсултите в извънболничната помощ; регламентиране в НРД на продължителността на рехабилитационните грижи при пациенти, преживели мозъчен инсулт, съобразно персоналните потребности на отделния пациент. Направени са предложения за създаване на домашна здравна служба за предоставяне на рехабилитационни грижи в дома на инсултно-болните, както и за осигуряване на мобилност на мултидисциплинарния екип, включен в тяхната рехабилитация.

Дисертационният труд е написан на много добър научен стил, със стремеж към коректност и прецизност в изложението и интерпретацията - демонстриран в хода на цялата разработка.

Публикации по темата на дисертационния труд

Във връзка с дисертацията са представени 4 пълнотекстови публикации. Асистент Недев е самостоятелен или първи автор на 3 от публикациите, свързани с дисертационния труд, което е допълнително доказателство за ангажираността на кандидата с изследвания проблем.

Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен според изискванията и отразява синтезирано, но в пълнота съдържанието на дисертационния труд. Добре онагледен е с 8 фигури и 8 таблици.

Критични бележки / препоръка

Нямам критични бележки към представения труд. Препоръката ми е насочена към стимулиране на автора да предприеме необходимите стъпки и действия за достигане на изведените препоръки към съответните адресати и реализиране на практика на предложенията в дисертацията с цел подобряване на ефективността на рехабилитацията на инсултно-болни пациенти и тяхното качество на живот.

Лични впечатления от кандидата

Познавам асистент Недев в качеството му на преподавател и Зам.-директор на Медицински колеж – Варна. Той е утвърден професионалист, уважаван преподавател и ръководител.

Личните ми впечатления от него го характеризират като последователен и целенасочен, работоспособен, организиран, отговорен и всеотдаен. Той проявява качества на компетентен и добросъвестен професионалист, който непрекъснато се развива и усъвършенства.

Заклучение

Представеният дисертационен труд е на изключително актуална и дисертабилна тема, изпълнен прецизно на високо методично ниво, оригинален, предоставя нови знания, допринасящи за развитието на медицинската практика, със значими теоретични и приложни приноси. Дисертацията напълно покрива изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Високата оценка на всички достойнства на дисертационния труд ми дават основание за дам положително становище и убедено да предложа на Научното жури да гласува положително за присъждане на асистент Николай Светославов Недев, Зам.-директора на Медицински колеж – Варна, образователната и научна степен „Доктор ” в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.4. Обществено здравеопазване“, по научната специалност „Управление на общественото здраве“.

08.08.2018 г.

Председател на Научното жури:

/Проф. д-р Албена Керековска, д.м./

